

§ 22**PM: Miljömålsberedningens delbetänkande Sveriges globala klimatavtryck (SOU 2022:15)**

Remiss från Miljödepartementet

Remisstid den 27 september 2022

KS 2022/661

Beslut

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen behandlar ett ärende om Miljömålsberedningens delbetänkande Sveriges globala klimatavtryck (SOU 2022:15).

Borgarrådet Luhr redovisar ärendet i en promemoria.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är borgarrådsberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar enligt borgarrådsberedningens förslag.

Signerat av

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Anna Margaretha,Jerlmyr	2022-09-22
Karin,Wanngård	2022-09-22
Jan Oskar,Jönsson	2022-09-22
Hans Lorentz,Altsjö	2022-09-22

PM Rotel IX (Dnr KS 2022/661)

Miljömålsberedningens delbetänkande Sveriges globala klimatavtryck (SOU 2022:15)

Remiss från Miljödepartementet

Remisstid den 27 september 2022

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Miljömålsberedningen har i grunduppdrag att lämna förslag till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet ska kunna nås. Generationsmålet innebär att det till nästa generation ska överlämnas ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Enligt ett tilläggsdirektiv beslutat den 22 oktober 2020 ska Miljömålsberedningen föreslå en samlad strategi för att minska klimatpåverkan från konsumtion i syfte att nå en klimtmässigt hållbar konsumtion på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt. Det remitterade delbetänkandet presenterar förslag enligt detta tilläggsdirektiv.

Miljömålsberedningen föreslår i sitt delbetänkande en ny strecksats i Generationsmålet för Sveriges globala klimatavtryck som visar på den nationella klimatpolitikens samlade effekt på de globala utsläppen. Förslaget till ny strecksats lyder att Sverige senast 2045 ska ha ett negativt globalt klimatavtryck. Detta ska nås genom målen för Sveriges territoriella utsläpp, åtgärder för att minska konsumtionens klimatpåverkan samt exportens klimatnytta.

Miljömålsberedningen föreslår också ett långsiktigt klimatmål för Sveriges klimatpåverkan från konsumtion om att nå nettonollutsläpp till 2045. I förslaget finns en målbana som baseras på att Sverige och EU når sina respektive territoriella klimatmål samt att övriga länder ställer om i linje med sina beslutade åtaganden i Parisavtalet.

Miljödepartementet har skickat delbetänkandet på remiss till Stockholms stads för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stadshus AB för vidareremittering till Stockholm Business Region AB. På grund av kort remisstid har miljöförvaltningen inkommit med ett kontorsyttrande som svar på remissen.

Stadsledningskontoret anser att förslagen till nya klimatmål är rimliga och välmotiverade samt att det finns beredskap i staden för den ökade ambitionsnivån för det nationella klimatarbetet. Vidare påpekas flera områden som behöver belysas i det fortsatta arbetet, exempelvis hur kostnader ska allokeras på ett effektivt sätt.

Miljöförvaltningen ställer sig överlag positiv till utredningens förslag och menar att de kan ha en potential på längre sikt genom ett mer fokuserat och systematiskt arbete för att minska utsläppen från konsumtion, även om de bedömer att det föreslagna målet i sig inte kommer att ha en direkt verkande effekt på minskade utsläpp.

Stockholms Stadshus AB anser att näringslivet i stockholmsregionen har en viktig roll för att miljömålen ska nås. Koncernledningen instämmer i Stockholm Business Region AB:s remissvar. I remissvaret konstateras att det kommer att krävas omfattande insatser inom näringslivet för att Sverige ska nå miljömålen samt att näringslivet har möjlighet att bidra till en snabbare global omställning genom överföring av teknik, innovation och kunskaper.

Mina synpunkter

Stockholm stad ska vara en fossilfri och klimatpositiv stad 2040. För att nå dessa mål har staden antagit miljöprogram, ett antal handlingsplaner samt en koldioxidbudget som styr mot minskat fossilberoende. Genom detta arbete har staden blivit världsledande i att minska sina koldioxidutsläpp vilka minskat med över 70 procent per capita sedan 1990-talet.

Dessa utsläpp rör dock de direkta utsläppen som sker inom stadens geografiska gräns. De utsläpp som genereras av att staden och medborgarna konsumerar varor som producerats och bidragit till klimatutsläpp utanför Stockholms stads gränser räknas inte med i dessa siffror. Stockholm arbetar i sina egna handlingsplaner med att minska konsumtionsutsläppen från vissa specifika områden såsom byggsektorn och livsmedelssektorn men har inte lokal statistik och helhetsbilden över alla de utsläpp som orsakas av vårt liv i staden. Då dessa konsumtionsbaserade utsläpp vida överskrider de geografiska utsläppen inom stadens gräns är det hög tid att analysera dessa och se hur staden kan bidra till minskade utsläpp i andra delar av världen.

Därför välkomnar vi att miljömålsberedningen kommit överens och föreslagit mål för klimatpåverkan från Sveriges konsumtion. Delbetänkandet pekar ut en väg framåt genom att förslå uppdrag kring statistik och utsläppsscenario vilket är viktigt. Det är framåt av stor vikt att det även tas fram lokal (regional/kommunal) statistik för konsumtion. Brist på lokal statistik har flera gånger lyfts fram som ett hinder för att följa upp stadens utsläpp från konsumtion och statistiken skulle kunna underlätta och påskynda arbetet med att ta fram kommunala mål och åtgärder vilket kommer behövas för att klara det nationellt föreslagna målen.

Jag ser framåt att delbetänkandet behöver följas upp med mål och åtgärder som leder Sverige mot en mer cirkulär konsumtion och ekonomi för att få en mer direkt

effekt på minskade utsläpp från Sveriges konsumtion. Jag vill, precis som miljöförvaltningen lyfter i sitt remissvar, understryka vikten av tydliga mål och åtgärder för minskad användning av nya resurser och ökat återbruk och instämmer därmed i att utredningen bör kompletteras med nationella mål om minskad konsumtion av nya material, liknande de mål som finns i Finland och Nederländerna.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 14 september 2022

KATARINA LUHR

Bilaga

Sveriges globala klimatavtryck, delbetänkande av Miljömålsberedning
(SOU 2022:15)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Miljömålsberedningen har i grunduppdrag att lämna förslag till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet ska kunna nås. Generationsmålet innebär att det till nästa generation ska överlämnas ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Enligt ett tilläggsdirektiv beslutat den 22 oktober 2020 ska Miljömålsberedningen föreslå en samlad strategi för att minska klimatpåverkan från konsumtion i syfte att nå en klimatomåssigt hållbar konsumtion på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt. Det remitterade delbetänkandet presenterar förslag enligt detta tilläggsdirektiv.

Miljömålsberedningen föreslår i sitt delbetänkande en ny strecksats i Generationsmålet för Sveriges globala klimatavtryck som visar på den nationella klimatpolitikens samlade effekt på de globala utsläppen. Förslaget till ny strecksats lyder att Sverige senast 2045 ska ha ett negativt globalt klimatavtryck. Detta ska nås genom målen för Sveriges territoriella utsläpp, åtgärder för att minska konsumtionens klimatpåverkan samt exportens klimatnytta.

Miljömålsberedningen föreslår också ett långsiktigt klimatomål för Sveriges klimatpåverkan från konsumtion om att nå nettonollutsläpp till 2045. I förslaget finns en målbana som baseras på att Sverige och EU når sina respektive territoriella klimatomål samt att övriga länder ställer om i linje med sina beslutade åtaganden i Parisavtalet.

Mellan målbanan och det föreslagna målet om nettonollutsläpp för Sveriges klimatpåverkan från konsumtion finns ett gap. Miljömålsberedningen föreslår att detta gap ska kunna täckas med internationell klimatnytta bestående av negativa utsläpp, investeringar utomlands och klimatnytta från export. Miljömålsberedningen föreslår en särskild målbana för att öka den svenska exportens klimatnytta.

I Miljömålsberedningens uppdrag har legat att särskilt föreslå mål för flygets, sjöfartens och den offentliga upphandlingens klimatpåverkan. Miljömålsberedningen refererar också till regeringens arbete med cirkulär ekonomi, men redogör inte närmare för hur det kopplar till minskad klimatpåverkan från konsumtion.

När det gäller flygets klimatpåverkan föreslår Miljömålsberedningen att utsläpp från det som tankas i Sverige till internationellt flyg inkluderas i Sveriges långsiktiga territoriella klimatomål om att nå nettonollutsläpp inom svenskt territorium senast 2045. Miljömålsberedningen föreslår även att koldioxidutsläpp från inrikes flyg inkluderas i etappmålet för inrikes transporter till 2030.

Miljömålsberedningen föreslår vidare att halva delen av utsläppen från fartyg på internationell resa som anläpt eller avgått svensk hamn inkluderas i Sveriges långsiktiga territoriella klimatomål om att nå nettonollutsläpp inom svenskt territorium senast 2045.

Miljömålsberedningen menar att Sverige inte ska införa och tillämpa styrmedel som riskerar att minska flygets och sjöfartens utsläpp i Sverige om utsläppen därmed ökar någon annanstans. I första hand ska därför de internationella branschorganen

Icao¹ och IMO² samt EU besluta om reglering av klimatpåverkan från internationellt flyg och sjöfart.

Miljömålsberedningen lämnar i delbetänkandet flera förslag om hur det klimatpolitiska ramverket ska kunna få genomslag i offentlig upphandling. Miljömålsberedningen föreslår bland annat en ny resultatindikator om andel upphandlingar med klimatkrav till regeringens mål för den offentliga upphandlingen, ett etappmål inom miljömålssystemet att utsläppen från offentligt upphandlade varor och tjänster ska minska snabbare än utsläppen från samhället i övrigt, samt en lagstadgad skyldighet för alla upphandlande myndigheter och enheter att beakta de nationella klimatmålen i sin offentliga upphandling.

Miljömålsberedningen redovisar att den offentliga konsumtionen 2019 orsakade en klimatpåverkan på mer än 23 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Det motsvarar ungefär 28 procent av den totala klimatpåverkan till följd av svensk konsumtion. Av detta utgör kommunernas konsumtion drygt hälften.

Miljömålsberedningens kombination av förslag är ämnade att ge det klimatpolitiska ramverket större genomslag i den offentliga upphandlingen men innebär samtidigt att det fortfarande är upp till varje enskild kommun, region och statlig myndighet att utifrån sin position, ekonomi och lokala förutsättningar avgöra vilka krav som ska ställas i den offentliga upphandlingen.

Dessutom föreslår Miljömålsberedningen en ny programutbildning för offentliga upphandlare med delar om klimat, utsläpp från offentlig konsumtion och tillvägagångssätt för att minska utsläppen.

Miljömålsberedningen föreslår slutligen att Sverige ska stärka sitt arbete inom EU och andra relevanta internationella sammanhang för att minska de globala utsläppen i linje med 1,5-gradersmålet.

Miljömålsberedningen anger i sin konsekvensanalys att för kommunerna och regionerna kan förslagen om offentlig upphandling inledningsvis medföra en större kostnadsbörda men att är det svårt att se hur stor denna blir. När hela samhället och alla marknadsaktörer också ska ställa om är det inte säkert att det som är bäst för klimatet behöver vara dyrare i varje enskilt fall, enligt Miljömålsberedningen. Dessa skillnader kommer även att minska över tid. Kommuner och regioner kommer också att ha kvar rätten att besluta hur kraven ska ställas i upphandlingarna, efter att ha beaktat klimatmålen och tagit den hänsyn som de själva bedömer är rimlig i förhållande till exempelvis ekonomi och lokala förutsättningar. För de upphandlande myndigheter och enheter som ska rapportera andel upphandlingar med klimatkrav innebär den nya indikatorn en tillkommande administrativ uppgift.

Miljödepartementet har skickat delbetänkandet på remiss till Stockholms stads för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stadshus AB för vidareremittering till Stockholm Business Region

¹ International Civil Aviation Organization, FN-organ för internationell civil luftfart

² International Maritime Organization (IMO), FN-organ för internationell sjöfart

AB. På grund av kort remisstid har miljöförvaltningen inkommit med ett kontorsyttrande som svar på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Av kommunfullmäktiges budget 2022 framgår att Stockholm ska vara världsledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatarbetet, där staden intar rollen som en internationell förebild. Stockholms stads Miljöprogram 2020-2023 innehåller mål om såväl minskade växthusgasutsläpp i Stockholm som mål om en minskad klimatpåverkan från konsumtionen där staden som stor upphandlande myndighet kan gå före och inspirera.

Stadsledningskontoret drar slutsatsen att förslagen som Miljömålsberedningen lägger fram i det remitterade delbetänkandet innebär en ambitionshöjning i det nationella klimatarbetet. Att sätta mål för de konsumtionsbaserade utsläppen innebär att det svenska klimatarbetet behöver bli bredare och mer internationellt till sin karaktär.

Stadsledningskontoret anser att förslagen till nya klimatmål är rimliga och välmotiverade mot bakgrund av den roll som Sverige kan anses spela i att uppnå Parisavtalets målsättningar. Att staden redan satt mål för en minskad klimatpåverkan från konsumtionen gör att det finns en beredskap för den ökade ambitionsnivån för det nationella klimatarbetet.

Stadsledningskontoret konstaterar att de kommunala inköpen står för en betydande del av Sveriges klimatpåverkan från konsumtion. I stadens Miljöprogram 2020-2023 framgår att stadens som stor inköpsorganisation har möjlighet att gå före och inspirera. Sedan många år har staden arbetat med klimatkrav i inköpsarbetet och även infört stöd i stadens inköpssystem.

Stadsledningskontoret anser att de förslag som läggs är rimliga och att staden har en beredskap att möta ökade krav på klimatkrav i inköp. Stadsledningskontoret ser också positivt på förslaget till programutbildning för offentliga upphandlare och vill poängtera att detta är en nödvändig insats. Av särskild vikt är att kombinera olika kunskaper som idag finns hos olika personalgrupper, exempelvis miljö och inköp.

Stadsledningskontoret vill också påpeka några områden som är viktiga att belysa i det fortsatta arbetet. Att gå före och öka klimatkraven i offentliga upphandlingar kommer att vara förenat med kostnader, dels för eventuell fördyring av inköpta varor och tjänster men också för den kompetenshöjning av personal som kommer att krävas. Även kostnader för ökad uppföljning kan komma att uppstå. I det fortsatta arbetet bör utredningen analysera hur dessa kostnader kan allokeras på ett effektivt sätt.

Stadsledningskontoret ser också att den marknad som svenska kommuner agerar på delvis har andra villkor än konsumentmarknaden, exempelvis vad gäller valmöjligheter för storförpackningar. Olika stora kommuner möter också olika villkor, där exempelvis mindre kommuner lättare kan efterfråga lokalproducerade varor.

Stadsledningskontoret menar att Miljömålsberedningen i det fortsatta arbetet borde tydliggöra vilken betydelse ett intensifierat arbete med cirkulär ekonomi kan ha för minskad klimatpåverkan från konsumtionen. Detta påtalas också i miljöförvaltningens kontorsyttrande. Ett skäl till detta är att en ökad cirkularitet kan ha viktiga synergieffekter som exempelvis minskade kostnader, ett minskat uttag av ändliga resurser och ökad sysselsättning inom sektorer som återbruk och delningsekonomi. De exakta sambanden mellan ökad cirkularitet och global klimatpåverkan kan vara utmanande att förstå, och det saknas ofta statistik över konsumtionens klimatpåverkan på lokal nivå. Därför skulle ett ökat statligt stöd kunna underlätta arbetet med åtgärdsprioriteringar på kommunal nivå.

Stadsledningskontorets konstaterar att staden redan idag har ett aktivt internationellt arbete på klimatområdet, och att detta är relevant för att minska Sveriges globala

klimatavtryck. Staden deltar aktivt i internationella nätverk för städer och delar erfarenheter genom att exempelvis ta emot studiebesök till stadens hållbarhetsprofilområden. Under 2022 har staden valts ut av EU att ingå i missionen om 100 klimatneutrala städer till 2030 vilket kommer att innebära goda möjligheter till ömsesidigt erfarenhetsutbyte om hur städer går vidare fram i klimatarbetet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 juni 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen lämnar nedan synpunkter och förslag på de delar av remissen som bedömts som mest relevanta för staden. Övriga delar av remissen avstår förvaltningen att yttra sig detaljerat över. Överlag ställer sig förvaltningen positiv till utredningens förslag.

Utredningens förslag:

Miljömålsberedningen föreslår mål för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen och för att öka exportens klimatnytta samt en ny strecksats i Generationsmålet för det globala klimatavtrycket.

Generationsmålet visar den samhällsomställning som krävs för att kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta till kommande generationer. Generationsmålet sju så kallade strecksatser förtydligar målets innebörd och visar vad miljöpolitiken ska fokusera på. Förslaget till ny strecksats lyder att *Sverige senast 2045 ska ha ett negativt globalt klimatavtryck*.

Vidare föreslås att den förslagna strecksatsen i generationsmålet uppnås genom:

1. målet att senast 2045 ska Sveriges territoriella utsläpp vara netto-noll
2. målet att minska Sveriges klimatpåverkan från konsumtion till en klimatmässigt hållbar nivå
3. målet för den svenska exportens klimatnytta

Med klimatnytta från export menas den minskning av utsläpp Sveriges kan bidra till genom export av varor och tjänster. Enligt utredningen har Sverige stora möjligheter att dels exportera produkter med lägre klimatpåverkan än motsvarande produkter i andra länder men även exportera klimatteknik och kunskaper m.m.

För att ta fram och utveckla statistik och scenarier för exportens effekt på de globala utsläppen föreslår miljömålsberedningen att SCB tillsammans med Naturvårdsverket får i uppdrag att i dialog med exportaktörerna och akademien, utvärdera befintliga mått, ta fram ett vidareutvecklat mått på klimatavtryck av svenska produkter som går till export jämfört med andra motsvarande produkter samt ta fram en metod för att följa upp statistik om exportens effekt på de globala utsläppen.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om ett mål för minskad klimatpåverkan från konsumtion. I förslaget föreslås exportens klimatnytta kunna kompensera för kvarvarande utsläpp från konsumtion för att nå netto-nollmålet. Förvaltningen välkomnar ett systematiskt arbete för att minska klimatpåverkan i andra länder från Sveriges export. Förvaltningen ser dock en risk i att netto-nollmålet försvagas genom att inkludera exportens klimatnytta. Fokus bör fortsatt vara på minskad klimatpåverkan från Sveriges konsumtion.

Det förslagna målet bedöms inte ha en direkt verkande effekt på minskade utsläpp från konsumtion. Däremot bedöms förslagen ha en potential att på längre sikt ha en effekt genom

ett mer fokuserat och systematiskt arbete för att minska utsläppen från konsumtion. För att målet ska nås krävs styrmedel och åtgärder både på internationell, nationell och lokal nivå. Detta behöver framtas skyndsamt för att Sverige ska ha möjlighet att klara Parisavtalets ambitionsnivå.

Klimatpåverkan från flyg och sjöfart

Utredningens förslag

Klimatpåverkan från flyg och sjöfart förslås inkluderas i befintliga territoriella klimatmål.

- Koldioxidutsläpp från inrikes flyg förslås inkluderas i etappmålet för inrikes transporter till 2030.
- För sjöfart föreslås 50 procent av utsläppen från fartyg på internationell resa som anlöpt eller avgått svensk hamn inkluderas i Sveriges långsiktiga territoriella klimatmål om att nå nettonollutsläpp inom svenskt territorium senast 2045.

Förvaltningen synpunkter

Här har förvaltningen inga direkta synpunkter. Förvaltningen är positiv till skärpta krav för klimatpåverkan från flyg och sjöfart. Om möjligt skulle förvaltningen tycka det var eftersträvänsvärt att även 50 procent av utrikes flyg ingår i det territoriella klimatmålet.

För att inte införandet av styrmedel och åtgärder ska riskera att flytta utsläpp från flyg och sjöfart från Sverige till andra länder är internationella överenskommelser (t.ex. genom ICAO, IMO och EU) viktiga. Sverige bör därför arbeta för skärpta krav för minskat klimatpåverkan från flyg och sjöfart internationellt.

Statistik och indikatorer över konsumtionens klimatpåverkan

Utredningens förslag:

Miljömålsberedningen föreslår att Statistiska centralbyrån (SCB) får i uppgift att utveckla den officiella statistiken över klimatpåverkan från konsumtion. Naturvårdsverket förslås få i uppdrag att ta fram en metod för att beräkna utsläppsscenarioer för Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp och regelbundet ta fram konsumtionsbaserade utsläppsscenarioer samt utveckla metoder för att göra konsumtionsbaserade effektbedömningar.

Förvaltningens synpunkter:

För att kunna beräkna, följa upp och bedöma måluppfyllelse av ett eventuellt mål inom miljömålssystemet om att minska de konsumtionsbaserade utsläppen behövs statistik, indikatorer och kvalitativa bedömningar. Förvaltningen välkomnar förslaget om att SCB och Naturvårdsverket förslås få i uppdrag att utveckla statistik och scenarion för klimatpåverkan från konsumtion.

Förvaltningen anser att det är viktigt att det även tas fram lokal (regional/kommunal) statistik för konsumtion. Brist på regional/kommunal statistik har flera gånger lyfts fram som ett hinder för att följa upp stadens utsläpp från konsumtion. Lokal statistik skulle kunna underlätta och påskynda arbetet med att ta fram kommunala mål och åtgärder för att minska utsläpp från konsumtion vilket kommer behövas för att klara det nationellt förslagna målen.

Förvaltningen är medveten om komplexiteten med att ta fram statistik på kommunal nivå och att osäkerheten sannolikt ökar jämfört med nationell statistik. Osäkerhet i statistik samt en stor andel kvantifierad data kan göra det svårt att följa upp en kommuns totala utsläpp från konsumtion. Förvaltningen vill dock här poängtera att det även behövs tas fram indikatorer för olika delområden för att underlätta uppföljning av mål och åtgärder på kommunal nivå. Indikatorerna behöver inte vara i utsläpp men bör avspegla utvecklingen av konsumtionens klimatpåverkan från ett avgränsat område.

Klimatpåverkan från offentlig konsumtion och upphandling

Utredningen lämnar flera förslag om hur det klimatpolitiska ramverket ska kunna få genomslag i offentlig upphandling.

Utredningens förslag:

Utredningen föreslår att regeringen beslutar om ytterligare en resultatindikator för resultatbedömningen av regeringens mål för den offentliga upphandlingen. Den nya resultatindikatorn ska vara andel upphandlingar med klimatkrav.

Utredningen föreslår också att regeringen ger Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket ta fram kriterier för vad som ska räknas som klimatkrav i offentlig upphandling.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen anser att utredningen missat viktiga åtgärder som leder Sverige mot en cirkulär ekonomi. Förvaltningen saknar till exempel tydliga mål och åtgärder för att minska konsumtionen och öka återbruket. Att minska konsumtionen och öka återbruket är avgörande för att utsläpp av växthusgaser ska minska i den takt som krävs. Förvaltningen föreslår därför att utredningen kompletterar med nationella mål om minskad konsumtion av nytt material. Detta har man till exempel gjort i Finland och Nederländerna (i Finland med mål att konsumtionen av nytt material år 2035 inte ska vara större än konsumtionen 2015, och i Nederländerna att till 2030 halvera konsumtionen av nya material). Förvaltningen föreslår även att SCB får i uppdrag att ta fram indikatorer för att möjliggöra uppföljningen av cirkularitet.

Förvaltningen anser att det är viktigt att Upphandlingsmyndigheten och Naturvårdsverket även väger in cirkulära krav i framtagandet av kriterier. Detta eftersom cirkulära inköpsprocesser och cirkulära krav naturligt kommer att leda till minskade utsläpp av växthusgaser. En cirkulär inköpsprocess fokuserar på att dels begränsa den totala materialåtgången (t.ex. genom delning, återbruk och uppgradering) och dels att minska mängden jungfruliga material (genom ökat innehåll av återvunna eller biobaserade råvaror). Cirkulära krav fokuserar också på att förlänga livslängden på produkter (t.ex. genom förlängda garantier, avtal om underhåll och reparationer) och att maximera möjligheten för återanvändning av en produkt eller komponent (t.ex. genom design för demontering, avtal om återtagning etc.) samt att maximera möjligheter till återanvändning och återvinning av material (t.ex. genom begränsning av farliga ämnen). Förvaltningen anser att för att åstadkomma klimatnytta i inköpsprocessen så måste de linjära processerna brytas och de cirkulära bli de naturliga. Detta är ett stort normskifte och därför föreslår förvaltningen att även cirkulära aspekter tas med som en del av klimatkraven.

Utredningens förslag:

Utredningen föreslår att Upphandlingsmyndigheten tillhandahåller en programutbildning för offentliga upphandlare. I utbildningen ska det ingå delar om klimat, utsläpp från offentlig konsumtion och tillvägagångssätt för att minska utsläppen.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen anser att en programutbildning bör vara bred och främst innehålla råd om var en upphandlare kan vända sig för att få hjälp med att sätta klimatkrav (och cirkulära krav). Till exempel information om Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier och hur dessa kan användas.

Förvaltningen anser därutöver att det är än viktigare att Upphandlingsmyndigheten får utökade resurser till att utveckla sina hållbarhetskriterier, både för fler produktkategorier men också för att hela tiden ligga steget före marknaden med sina kriterier. Det tar lång tid och kräver resurser att utveckla kriterier och risken är att utvecklingen av produkter hinner före utvecklingen av kriterier, om Upphandlingsmyndigheten inte får tillräckliga resurser.

Förvaltningen anser vidare att Upphandlingsmyndigheten eller annan lämplig organisation får resurser för att hålla i nätverk för offentliga upphandlare om klimatkrav (och cirkulära krav) vid upphandlingar, men även nätverkande rörande hela inköpsprocessen och i synnerhet

de tidigare skedena före upphandlingen där man bör ställa sig frågor som ”behöver vi köpa det här?”, ”kan vi köpa annat än nytt? Kan vi dela eller hyra?” etc. Det krävs ett normskifte där man på sikt i princip radikalt måste minska nyköpsnormen.

Konsekvenser för staden

De förslag i utredningen som påverkar staden mest är de som rör offentlig upphandling. Att ställa ännu skarpare klimatkrav än vad som redan görs kan inledningsvis bli dyrare för staden, men är samtidigt något som förvaltningen anser måste göras. Staden har länge arbetat med att minska de direkta utsläppen av växthusgaser, dvs. utsläpp som sker inom stadens geografiska gräns. I takt med att mycket nu är genomfört för att minska utsläpp inom stadens geografiska gräns blir det allt viktigare för staden att öka fokus på att arbeta för att minska utsläpp som sker utanför stadens gränser till följd av stadens konsumtion (också benämnt som scope 3 utsläpp). Här är det svårare för staden att ha full rådgivning men ett viktigt verktyg staden har för att påverka dessa utsläpp är just genom inköp och upphandling. Utredningens förslag innebär dock att kommuner fortfarande har kvar rätten att besluta hur kraven ska ställas i upphandlingarna. Kommunen ska beakta klimatmålen och ta den hänsyn som de själva bedömer är rimlig i förhållande till exempelvis ekonomi och lokala förutsättningar. Detta innebär att de föreslagna kraven i utredningen egentligen är ganska svaga, anser förvaltningen, och staden själv väljer ambitionsnivå. Förvaltningen efterfrågar högre ambitionsnivå nationellt. För kommuner som saknar tillräckliga resurser bör staten gå in med stöd i form av både kompetens och finansiering.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 9 augusti 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen anser att näringslivet i stockholmsregionen har en viktig roll för att miljömålen ska nås. Koncernledningen instämmer i Stockholm Business Region ABs remissvar.

Underremiss till Stockholm Business Region AB

SBR har analyserat miljömålsberedningens delbetänkande utifrån Stockholmregionens förutsättningar för fortsattnäringslivstillväxt. SBRs synpunkter är baserade på det perspektivet.

SBR konstaterar att det under de kommande åren krävs omfattande insatser inom näringslivet för att Sverige ska kunna nå miljömålen. Inom ramen för kommunsamarbetet Stockholm Business Alliance (SBA), arbetar SBR strategiskt och inom utvalda fokusområden med investeringsfrämjande insatser för att identifiera fler investeringsmöjligheter i syfte att attrahera kapital, talang och arbetstillfällen till regionen. En viktig förutsättning framöver för tillväxt är att lösa utmaningar med infrastruktur, kompetensförsörjning och tillgång till elkraft. Ett robust, fungerande system för energiförsörjning är en absolut förutsättning för näringslivstillväxten i regionen.

Det svenska näringslivet har möjlighet att bidra till en snabbare global klimatomställning genom överföring av teknik, innovationer och kunskaper. Stockholmregionen är en viktig bärare av en stark näringslivsstruktur och förnyelseförmåga med såväl branschbredd, hög grad av specialisering och konkurrenskraft som gör regionen uthållig och robust inför framtida hållbarhetsutmaningar.

För att hantera utmaningarna och säkerställa långsiktig hållbarhet inom näringslivet menar SBR att det krävs stabila och breda samverkansformer, gemensamma utgångspunkter och samordnade prioriteringar.

SBR konstaterar att klimatförändringarna driver på utvecklingen mot hållbar produktion och fossilfria alternativ inom bland annat tillverkningsindustrin och transportsektorn. Omställningen skapar nya affärsmodeller i flera av Stockholmsregionens största branscher och nya affärer, särskilt inom miljöteknik och fordonsindustrin, möjliggörs. Automatiseringsgraden och digitaliseringsmognaden är hög i regionens industriföretag. I regionen finns också flera företag som ligger i framkant av utvecklingen mot mer hållbara transporter.

SBR framhåller att flygförbindelser stärker Stockholmregionens konkurrenskraft, förmåga att attrahera investeringar och främjar besöksnäringen. Bolaget ser ett behov av att lyfta det pågående arbetet för att ställa om flyget till ett mer hållbart resande.